

ПОНЯТТЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність теми дослідження. Сучасне українське суспільство переживає процес системної модернізації, що охоплює всі сфери суспільно-політичного життя, його інститути, норми, цінності. Масштаб та глибина перетворень породжують багато проблем у функціонуванні політичної системи, зокрема, сформувався невизначеність та підвищена конфліктність політичного розвитку. Успішне вирішення завдань модернізації можливе лише за активної участі інституціоналізованого громадянського суспільства. Тільки воно здатне надати модернізаційним перетворенням органічного характеру, залучити до їх здійснення потенціал самоорганізації суспільства.

Метою дослідження є соціально-філософський аналіз громадянського суспільства і виявлення механізмів, базових основ та структуроутворюючих елементів становлення та розвитку громадянського суспільства виявлення та дослідження проблеми становлення громадянського суспільства в Україні. Досягнення зазначеної мети передбачає виконання таких завдань: дослідити еволюцію уявлень про громадянське суспільство; уточнити сутність поняття «громадянське суспільство»; обґрунтувати закономірності розвитку громадянського суспільства; проаналізувати суспільну роль громадянського суспільства; осмислити проблему громадянського суспільства в сучасній Україні.

Об'єктом дослідження є сфера суспільних потреб та інтересів і похідних від них відносин, що виникають та реалізуються у межах дії сучасного адміністративного права України.

Предмет дослідження. Становить основні закономірності визначення кола і характеристик суспільних відносин та особливості процесів формування, нормативного закріплення та безпосередньої реалізації складових об'єкта адміністративного права в умовах здійснення заходів адміністративної реформи і реформи адміністративного права України. Починаючи від античних мислителів, ідея громадянського суспільства відображала пошук шляхів гармонізації суспільного життя [3, с. 21-26]. Мислителі X V п-Х V т ст., розвиваючи ідеї громадянського суспільства, довели необхідність юридичного закріплення нового правового статусу соціальних суб'єктів: особи (природні права), громадянина (право на життя, свободу і власність), суспільства (громадянське суспільство, яке створюється волею громадян) і держави (ідея народного суверенітету). У працях мислителів Нового часу на зміну уявлень про синкретичність громадянського суспільства і держави постають уявлення про суб'єктність громадянського суспільства. В концепції Г. Гегеля громадянське суспільство є посередником між сім'єю і державою, який створює умови загальності правосуддя, а в концепції К. Маркса сім'я і громадянське суспільство - рупійні сили, які «самі себе перетворюють у державу». На основі цих концепцій В.А. Моргун розмежовує аристотелівську (зв'язок з демократичною державою) і боденівську (зв'язок з будь-якою державою) традицію уявлень про громадянське суспільство. Аристотелівська традиція знайшла продовження в сучасних ліберальних моделях, в яких визнається громадянське суспільство в країнах Заходу і заперечується його існування в країнах третього світу, соціалістичного табору та пострадянського простору. Різноманіття підходів зумовило і різноманіття визначень громадянського суспільства: спільність вільних, рівноправних людей, кожному з яких держава забезпечує юридичні можливості бути власником, користуватися свободою і надійним соціальним захистом, а також брати участь у політичному житті; необхідний і раціональний спосіб соціального життя, заснований на праві і демократії; суспільний лад, при якому людині гарантується вільний вибір форм її економічного та політичного буття, утверджуються права людини, забезпечується політичний плюралізм; суспільство, яке контролює не тільки державу, але й багатства країни, її економіку; суспільство зрілих громадян із високим рівнем економічної, соціальної, духовної, політичної культури, яке спільно з державою утворює розвинені правові відносини; суспільство вільних громадян, яке вільне від держави, але взаємодіє з нею [5, с. 23-30]. Громадянське суспільство завжди пов'язане з економікою і політикою, бо в економічному житті вони є суб'єктами процесу суспільного відтворення, а в політичному житті - елементами політичної системи [4, с. 8]. Оскільки взаємозв'язок колективів, які є елементами громадянського суспільства, і держави має характер об'єктивного, внутрішнього зв'язку соціально неоднорідного соціуму, то взаємозв'язок громадянського суспільства і держави є законом розвитку соціуму. Проявляється цей закон у взаємодії держави і громадянського суспільства, яка є закономірністю розвитку громадянського суспільства і складає його зовнішню сторону. Ця взаємодія визначається силою впливу соціальних суб'єктів і відображає ступінь зрілості громадянського суспільства: «елементарне» (елементи громадянського суспільства іноді впливають на державу), «функціонуюче» (елементи громадянського суспільства мають значний вплив на державну владу), «повноцінне» (контролює державу). Аналіз проблеми 55 розколу соціуму виявив, що громадянське суспільство і держава є взаємодіючими і взаємозумовленими чинниками суспільного розвитку. Громадянське суспільство, як і держава, є інтегратором соціуму, але його інтегруюча роль породжується приватними потребами та інтересами. Держава уособлюється держбюрократією, а громадянське суспільство - соціальними суб'єктами, які відображають потреби розвитку соціуму. Між громадянським суспільством і державою виникають протиріччя, вирішення яких сприяє удосконаленню державної влади і оптимізації розвитку соціуму [2, с. 106-112]. Трансформація українського соціуму, зумовлена взаємодією елементів громадянського суспільства з державою, супроводжувалась системною кризою; здійснювалась в умовах неготовності більшості громадян до стихійних реформ; спричинила тяжкі соціальні наслідки, знецінення людського капіталу; породила розкол соціуму [1, с. 114-124].

Висновок. Суспільна трансформація України супроводжується системною кризою, пов'язаною з кризою громадянського суспільства. Подолання системної кризи в Україні потребує визнання громадянського суспільства реальним суб'єктом, який відіграє ключову роль у суспільному відтворенні. Успішна модернізація українського соціуму можлива лише за умови поєднання традиційних національних цінностей з надбанням інших цивілізацій та системного підходу до оптимізації розвитку громадянського суспільства, держави і соціуму.

Література

1. Скворець В.О. Трансформація українського суспільства // Культурологічний вісник: Науковотеоретичний щорічник Нижньої Наддніпрянини. - Запоріжжя, 2002. - Вип. 9. - С. 114-124.
2. Скворець В.О. Взаємодія громадянського суспільства і держави як закономірність розвитку соціального організму // Культурологічний вісник: Науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпрянини. - Запоріжжя, 2004. - Вип. 12. - С. 106-112.
3. Горбань О.В. Сучасна філософська парадигма громадянського суспільства / А.В. Горбань // Соціально-філософські та економічні аспекти співвідношення культури і інформаційного простору: зб. наук. праць. - Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2009. - С. 21-26.
4. Рожкова Ю.А. Громадянське суспільство і особистість: форми взаємодії. - Донецьк, 2009. - 16 с.
5. Колодій А. Ф. Історична еволюція громадянського суспільства та уявлень про нього (формування ідеалу) / А. Ф. Колодій // Електронний незалежний культурологічний часопис «Д». - 2001. - № 21 - С. 23-42.

6. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія/Т.В.Гончарук, Н.В.Гнасевиц, М.І.Гурик, О.М.Рудакевич, Р.Ю.Чигур, М.Л.Шумка; за ред. професора О.М.Рудакевича. - Тернопіль: ТНЕУ, 2015. - 256с.
7. Гончарук Т., Шумка М., Громадянське суспільство в Україні: проблеми становлення та потенціал/ Тетяна Гончарук, Михайлина Шумка // Матеріали міжнародних філософсько-економічних читань. - Львів, 2011. - 215-222.
8. Гончарук-Чолач Т. Сучасні парадигми державного управління: теоретико-філософське осмислення / Тетяна Гончарук-Чолач // Психологія і суспільство. - 2010. - №4. - С.72-81.
9. Гурик М.І., Гончарук Т.В., Шумка М.Л. Філософські проблеми державного управління. Навч. посібник. Тернопіль. - Економічна думка, 2010. - 126с.
10. Гончарук Т. Філософія сучасного українця у форматі інноваційного суспільства/Т.В.Гончарук//Наукові записки. Сер. Філософія. Острог: Національний університет «Острозька академія», 2011. - Вип.9.